

Buskerud fylkeskommune
Postboks 3563
3007 DRAMMEN

Saksbehandler, innvalgstelefon
Brede Kihle, 32266865
Even Knutsen, 32266817

Uttalelse til forslag til regional plan for Norefjell - Reinsjøfjell

Buskerud fylkeskommune har oversendt forslag til regional plan for Norefjell - Reinsjøfjell hvor formålet er å legge til rette for en helhetlig strategi for bruk av fjellområdet. Villrein, lokal nærings- og samfunnsutvikling og friluftsinnteresser skal søkes ivaretatt. Fylkesmannen mener det er positivt at det er foreslått en regional plan for å avklare den videre arealforvaltningen av dette fjellområdet.

Utbyggingsinteressene er svært sterke samtidig som området innehar nasjonal interesse knyttet til blant annet villrein og friluftsliv. Villrein er en nasjonal ansvarsart og Fylkesmannen er særlig opptatt av at det ikke åpnes opp for ytterligere utbygging i områder som villreinen bruker, særlig gjelder dette i fjellsonen med randsoner, overgangen ved Flatvollen og kalvingsområdet. Videre må det samlede trykket fra hytteutbyggingen reduseres. Fylkesmannen har derfor vesentlig innvending til flere områder i planforslaget hvor det nettopp er lagt opp til dette.

Bakgrunn

Vi viser til brev av 21. august 2019 med forslag til regional plan for Norefjell – Reinsjøfjell 2019-2035.

Som det går frem av oversendelsen er formålet med den regionale planen å komme frem til en langsiktig og helhetlig strategi for bruk av fjellområdet. Gjennom helhetlige vurderinger skal blant annet villrein, lokal nærings- og samfunnsutvikling og friluftsinnteresser søkes ivaretatt.

Fylkesmannen har i brev av 13. oktober 2017 kommet med uttalelse til varsel om oppstart av planarbeid. Vi uttalte at det var positivt at planarbeidet var igangsatt. For å sikre en bærekraftig bruk av området er det viktig med en overordna plan som sikrer villreinens gjenværende leveområder og som setter langsiktige grenser for den videre arealdisponeringen av området. Vi viste til nasjonale føringer hvor det er vist til at villrein er en norsk ansvarsart. Det er lagt til grunn at plan- og bygningsloven skal medvirke til god styring av arealbruken og avveining av interessekonflikter i fjellet.

Fylkesmannen kjenner godt til planarbeidet. Vi har deltatt i arbeidsgruppe og styringsgruppe. Det er fylkesutvalget som i møte 19. august 2019 har vedtatt å legge styringsgruppa sitt forslag ut på høring.

Fylkesmannens kommentarer

I Buskerud har vi 4 villreinområder og det er utarbeidet regionale planer for to av disse. Dette er Hardangervidda og Nordfjella. Vi mener derfor det er positivt at det er Norefjell og Reinsjøfjell som nå står for tur og at dette også har vært et eget ønske fra noen av de berørte kommunene. Det aktuelle området er et av områdene med størst tetthet av hytter i Buskerud. Det er i tillegg vedtatt planer for ytterligere omfattende hytteutbygging i området og det er et stort press når det gjelder videre planlegging og utbygging. Det er derfor viktig med en overordna plan for den videre utviklingen.

Selve planområdet utgjør 728 km² og villreinen arealbruk av dette er kartlagt til 580 km², jf. rapport 17/2016 *Villreinen i Norefjell-Reinsjøfjell – kunnskapsstatus og arealbruk* fra Norsk Villreinsenter. Her inngår også Fauskofjellområdet i Nore og Uvdal. Tellende areal for beregning av fellingskvoter ligger hovedsakelig over 1000 moh. og er på 314 km². Av dette ligger litt over 50 % i Nore og Uvdal og Nes kommuner hvor dyrene hovedsakelig oppholder seg fra høsten til seint på vinteren. Flå, Sigdal og Krødsherad med henholdsvis 18,4 %, 21,6 % og 7 % av tellende areal, har villreinen (fostringsflokken, dvs. simler, kalver og ungdyr) på sommerhalvåret.

Det går frem av saken at det i dag er oppført ca. 7000 fritidsboliger innenfor planområdet i tillegg til et betydelig antall varme senger i Krødsherad. Videre er potensialet i vedtatte planer anslått til noe mer enn 8000 nye fritidsboliger. Utbygging av området har holdt på siden 50-tallet, det er derfor sikret utbygging av området i flere tiår frem i tid med utgangspunkt i den utbyggingstakten det har vært i området. Totalt blir dette 15 000 fritidsboliger når potensialet i vedtatte planer er utnyttet.

I tillegg kommer planene i Krødsherad hvor det skal satses videre på utbygging med varme senger hvor det er mål om 20 000 sengeplasser fordelt på 50 % varme og 50 % kalde senger.

Den nye hytta til turistforeningen på Høgevarde ble åpnet i 2017 og er et svært populært turmål i området. Det går frem av planen at hytta kan ha opptil 10 000 besøkende i påskeferien og ca. 5000 i høstferien.

Med dette som bakgrunn er vi derfor svært positiv til at det blir utarbeidet en regional plan som legger føringer for den videre arealforvaltningen av dette fjellområdet og hvor området blir vurdert helhetlig og på tvers av kommunegrensene. Som kjent er fragmentering av leveområder og økte forstyrrelser på grunn av arealinngrep og ferdsel en stor trussel for villreinen. En slik plan burde derfor vært utarbeidet tidligere. Ut fra villreinininteressene i området er det mulig en slik plan dessverre kommer for seint med tanke på den massive hytteutbyggingen som allerede er vedtatt for området. Videre utbygging vil også kunne få negative konsekvenser for fjellområdets attraktivitet for det allmenne friluftslivet.

Hvis en ser bort fra utbyggingen ved Natten og Tronrudmarka i Nes kommune, er den største delen av utbyggingen i kommunene Flå, Krødsherad og Sigdal som deler Gråfjell- og Norefjellmassivet mellom seg. Villreinen (vesentlig fostringsflokken) bruker dette området fra seinvinteren til høsten og det er her kalvingsområdet ligger, hovedsakelig i Flå kommune. Det er derfor svært uheldig for villreinstammen at dette er et av de områdene som er tyngst utbygd og hvor det i regional plan er foreslått større areal til utbygging.

Høst- og vinterområdene ligger hovedsakelig i Nore og Uvdal og Nes kommuner. De siste årene har villreinen også trukket over til Fauskofjellområdet hvor dyr (bukker) trekker over Tunhovdfjorden ved Storneset. Siden dette området har blitt brukt de siste årene, mente vi at også dette området burde vært tatt inn i den regionale planen. Dette var imidlertid ikke noe ønske fra Nore og Uvdal kommune og området er derfor ikke tatt med i planforslaget. Dette mener vi er uheldig og en svakhet ved planen.

Videre ble det tidlig enighet om at det arealet som skulle settes av til fjellsone med viktige villreinhensyn i hovedsak skulle begrenses til arealer som ligger over 1000 moh. Det er dette området som er tellende areal ved beregning av fellingskvoter. Fylkesmannen mener at fjellsonen i større grad skulle vært fastsatt ut fra den kunnskapen vi har om villreinen arealbruk i området. Dette gjør seg spesielt gjeldende når vi ser at flere av utbyggingssonene er foreslått helt opp mot fjellsonen. Vi har et godt kunnskapsgrunnlag om villreinen arealbruk i området som er utarbeidet av Norsk Villreinsenter i 2016. Denne kartleggingen viser at villreinen også bruker arealer som ligger lavere enn 1000 moh. og at dette omfatter til dels store områder. Det er positivt at det er sett bort fra dette prinsippet ved blant annet overgangen ved Flatvollen og kalvingsområdet som er foreslått som en del av fjellsonen. En stor del av disse områdene ligger lavere enn 1000 moh.

I tillegg til villreininteresser vil vi vise til at denne overgangssonen mot snaufjellet også er viktig å ivareta ut fra flere allmenne interesser, blant annet friluftsinnteresser, hensyn til landskap og annet viktig naturmangfold. Vi mener derfor at denne randsonen skulle vært satt av til LNF-område i større grad enn det er foreslått i planen.

Det blir også viktig å se på tur- og løypenettet i området og om det er mulig å legge dette om der hvor ferdselen bli en barriere for villreinen eller er i konflikt med andre viktige naturverdier. I handlingsdelen er det foreslått å følge dette videre opp slik at ferdselen kan bli kanalisert til mindre sensitive områder for villreinen. Også hensyn til øvrig sensitiv naturmangfold må inngå i dette. Overgangen ved Flatvollen skal følges spesielt opp med tanke på forstyrrelser langs Eggedalsvegen (fylkesvei 287). Dette mener vi er bra og helt nødvendig med tanke på den store hyttetettheten i området. For villreinen er det perioden på vinteren og spesielt rett før og etter kalvingstid som er mest sårbar. Det blir derfor viktig å se på hele tur- og løypenettet i området for å redusere forstyrrelsene for villreinen.

Etter en gjennomgang av forslaget har vi følgende merknader til retningslinjene og til plankartet fordelt på kommunene:

Retningslinjene

Det går frem av planen at fjellsonen med viktig villreinhensyn (over 1000 moh.) skal håndheves strengest. Det mener vi er riktig og bra. Retningslinjene åpner imidlertid opp for at hytter innenfor denne sonen kan ombygges og at det kan oppføres tilbygg. Dette er mer liberalt enn hva gjeldende kommuneplaner åpner opp for. I fjellsonen med viktige villreinhensyn bør det være byggeforbud. De få sakene som eventuelt kommer her bør håndteres som dispensasjonssaker. Under kap. 3.1 bør derfor 3. avsnitt under fritidsbygg slettes. På den måten blir det en differensiering mellom de ulike sonene hvor nettopp fjellsonen blir strengest med vekt på ivaretagelse av villreinen.

Under forutsetning av at kommunene viderefører et byggeforbud i sine kommuneplaner i denne sonen, ga vi uttrykk for at vi kunne akseptere ordlyden i kap. 3.1. i det siste styringsmøtet før høringen av planforslaget. Det var et sterkt ønske fra kommunene om dette. Vi ser i ettertid

imidlertid ikke noen god grunne for at den regionale planen skal gi et slikt signal i fjellsonen med viktige villreinenssyn. Vi opprettholder derfor vår anbefaling på dette.

Når det gjelder alpin infrastruktur har vi hele tiden vært tydelige på at det ikke må utvides mer enn det har blitt åpnet opp for i gjeldende plan i Krødsherad. Altså opp til Ravnås og ikke noe lenger inn på fjellet. Det er mindre anlegg i Sigdal ved Tempelseter og Haglebu. Disse anleggene må ikke utvides i fjellsonen. En utvidelse av disse anleggene vil redusere villreinens leveområder og samtidig redusere områdets verdi som viktige natur- og friluftsområder.

Det er i arbeidet med planen vist til at villreinen ikke bruker området ved Norefjell om vinteren og at virkningen av alpinanleggene derfor ikke er like negative sammenlignet med om anleggene var oppført i vinterområdene til villreinen. Fylkesmannen vil vise til konsekvensutredningen hvor det påpekes at utviklingen i dag er slik at anlegg i større grad blir brukt som helårs anlegg. Skiheisene blir blant annet brukt for å frakte sykkelturister lenger inn på fjellet. Selv om dette ikke er tilfelle i dag ved Norefjell, er dette vanskelig å styre. Vi må derfor legge til grunn at anleggene kan bli brukt som helårs anlegg. Det får derfor mindre betydning at villreinen ikke bruker Norefjell om vinteren.

Det er i alt 3 turisthytter innenfor planområdet. Dette er Høgevarde, Toveseter og Dalabu. I § 3.1 står det at etablerte turisthytter kan moderniseres og utvides når det er nødvendig. Tidligere var det formulert at det kunne åpnes opp for *forsiktig* utvidelse av turisthyttene. Vi mener det blir for lite restriktivt slik det er foreslått og viser til besøkstallene for Høgevarde. Vi vil derfor anbefale at det kun åpnes opp for forsiktig utvidelser av turisthyttene i fjellsonen.

Videre anbefaler vi at formålsparagrafen i bestemmelsene suppleres med ... *og annet viktig naturmangfold* i første kulepunkt.

I § 2.4 ber vi om at 3. kulepunkt blir supplert med *ansvarsarter og arter med nasjonal forvaltningsinteresse*. Videre ble Norsk rødliste for naturtyper revidert i 2018. Dette bør rettes opp.

Nore og Uvdal

Det går frem av planen at det er oppført ca. 520 hytter innenfor planområdet og at det er regulert for ytterligere 50 hytter. Den østre delen av kommunen er ikke et satsningsområde for nye hytter og kommunen ser for seg en forsiktig utbygging med spredte hytter som avklares i kommuneplanen. Fylkesmannen mener det er uheldig at det kun er arealer over 1000 moh. som er avklart i denne planen og at den øvrige arealbruken ikke sammenfaller med den arealbruken som er foreslått i planområdet ellers.

Det er sterke interesser knyttet til villrein, natur, landskaps og friluftsliv både innenfor utviklingssonen og området som er satt av til LNF-spredd. For disse områdene gir den regionale planen lite svar på arealforvaltningen videre. Nore og Uvdal kommune ønsker å avklare dette i sin kommuneplan. Dette mener vi er uheldig når det utarbeides en regional plan for et større område for i alt fem kommuner. Når det skal utarbeides kommuneplan for den østre delen av kommunen vil den regionale planen dessverre ha liten betydning. Forslag om nye byggeområder i kommuneplanen må utredes og vurderes ut fra dagens kunnskapsgrunnlag om naturverdier, inkludert villreinens arealbruk.

Vi mener trekkområdet ved Storneset må vises i planen for å synliggjøre reell arealbruk og påføres kartet slik det er gjort ved Flatvollen.

Området ved Økterene bør inngå i fjellsonen. Dette er et område som brukes mye av villreinen og store deler av området ligger pluss/minus 1000 moh. og har mye myr og våtmark. Tidligere var det foreslått at dette området skulle inngå i arealet som er foreslått til LNF-spredd. Vi er derfor positive til at dette er endret til et reint LNF-formål, men mener fortsatt at området bør innlemmes i og naturlig hører til fjellsonen med viktig villreinhensyn.

Det skjuler seg flere områder med hytter hvor det er en forholdsvis tett hyttebebyggelse. Dette kunne med fordel vært vist som utbyggingssoner for å gi et mer realistisk bilde av arealdisponeringen i området. Vi viser til områder som Tunhovdåsen, Fjellset, Slåttelihaugen og Steinset, samt Langedrag Naturpark.

Nes

Innenfor planområdet er det oppført ca. 1600 hytter og kommunen har planer om 1740 flere hytter. Dette fordeles hovedsakelig på områdene ved Natten og Tronrudmarka. Disse områdene ligger utenfor det arealet som villreinen normalt bruker, vi har derfor ingen spesielle merknader til plankartet i Nes kommune. Vi vil likevel understreke viktigheten av at trafikken på tur- og løypenettet blir fulgt opp med utgangspunkt i den store hyttetettheten og all den ferdselen dette skaper. Hallingnatten er et populært turmål som er sentralt plassert i villreinområdet. Vinteren er en sårbar tid for villreinen. Det blir derfor viktig å følge opp handlingsdelen med å kanalisere ferdselen fra hytteutbyggingen for å unngå belastning på sårbare områder for villreinen.

Flå

I overgangen ved Flatvollen har Flå kommune regulert inn to hyttefelt som er plassert i trekkområdet til villreinen. Begge disse hytteplanene, *Reinsjøfjell Øvre* og *Flatvollen*, ble vedtatt i 2001 og 2002. Kunnskapen og hensynet til villreinstammen ble beklageligvis ikke vektlagt i tilstrekkelig grad den gangen. Videre er planene om hytteutbygging ved Gulsvikfjellet, hvor det skal bygges i underkant av 2000 hytter, lagt i kanten og delvis innenfor kalvingsområdet. Utbygging i disse områdene har blitt avgjort i 2004 og 2015 hvor planene om utbygging ble godkjent av Miljøverndepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Utvidelsen av hytteområdet ved Gulsvikfjell, i retning Vollsætran, mener vi må ut av planen. Dette har vi vært tydelige på hele veien. Dette forslaget kommer i konflikt med villreinens arealbruk og er lagt delvis i og i kanten til kalvingsområdet. Så tett på et sårbart område vil det være vanskelig å kanalisere ferdselen.

Det foreslåtte byggeområdet ved Kollen kom inn seint i prosessen. Området grenser til villreinområdet og til trekkområdet ved Flatvollen. Av hensyn til villreininteressene som er svært presset i dette området, mener vi dette byggeområdet må tas ut av planen. Det er allerede godkjent nye byggeområder i det aktuelle området i gjeldende kommuneplan.

Byggeområde ved Trytetjern bør også tas ut av den regionale planen. Fylkesmannen har ikke fremmet innsigelse til dette området i forbindelse med rullering av kommuneplanen. Bakgrunnen for dette var at området var vedtatt som byggeområde i gjeldende kommuneplan. Vi hadde likevel en sterk faglig anbefaling om at dette området måtte tas ut av planen på bakgrunn av villreininteresser og opplysninger om hekkende rovfugl i området. På tross av dette valgte likevel Flå kommune å videreføre byggeområdet i arealdelen.

Sigdal

På Sigdal-siden av Norefjell er hyttene lagt helt opp i snaufjellsonen på ca. 1000 moh. Dette gjelder spesielt området ved Haglebu, Sandvassetra og Tempelseter. Fra Gamlesetra og til kommunegrensa til Krødsherad, ved Djupsjøområdet, er hyttene lagt noe lavere i terrenget. I tidligere utkast var det foreslått byggeområde på nær sagt hele strekningen fra Haglebu til Djupsjøområdet. Vi mener det er positivt at noen av disse områdene er tatt ut, selv om det fortsatt står mye igjen.

Når det gjelder de nye arealene som er foreslått fra Istjenn/Urdenatten ved Tempelseter og til Gamleseter, ligger disse over tregrensa og i stor grad innenfor arealer som er kartlagt som en del av villreinens arealbruk på Norefjell. Fordi området er værutsatt, går i dag tregrensa på ca. 950 moh. noen steder, f. eks. ved Urdenatten vest for Istjenn. Vi mener det er svært uheldig å åpne opp for bebyggelse som strekker seg videre inn i det eksponerte fjellområdet. Dagens grenser mener vi derfor ikke må utvides. De nye områdene kommer i konflikt med blant annet interesser knyttet til villrein, myr og våtmark, friluftsliv og landskap.

Området som er foreslått fra Gamleseter til kommunegrensa mot Krødsherad ligger noe lavere i terrenget og kommer ikke i direkte konflikt med villreinens arealbruk i like stor grad, men også her er det arealer som villreinen bruker som er foreslått som byggeområder. Dette gjelder den øvre delen og området i sør ved kommunegrensa ved Leppejuv hvor villreinens arealbruk er kartlagt helt ned til ca. kote 940 moh.

Vi mener det er bra at byggeområdet er foreslått lavere i terrenget, men i tillegg til villrein består terrenget av mye myr og våtmark som ikke bør tas i bruk til hytter. Der hvor det ikke er våtmark er gjerne terrenget svært bratt. For de som har hytter i området utgjør også dette et viktig område for nærrekreasjon. Det er derfor flere sterke allmenne interesser som taler for at dette området ikke bør bli tatt med i den regionale planen. Vi viser også til konsekvensutredningen hvor det er vist til at det ikke må åpnes opp for flere hytter av betydning ut fra viktige villreinhensyn. Området fra Gamleseter til kommunegrensa ved Leppejuv bør derfor tas ut av planen.

Ved Sandvasseter er det foreslått to mindre områder som i utgangspunktet ble avklart gjennom mekling etter at Fylkesmannen hadde fremmet innsigelse til disse områdene i kommuneplanen. I meklingsprotokollen heter det at disse to områdene skal avklares videre i forbindelse med det regionale planarbeidet. Fylkesmannen vil fortsatt anbefale at disse områdene blir tatt ut av hensyn til nasjonale interesser knyttet til villrein, friluftsliv, våtmark og landskap.

Krødsherad

Krødsherad skiller seg ut fra de øvrige kommunene ved at de har satset mere på alpint med tilhørende hotell og leilighetsbygg i tillegg til vanlige hytter. Slik sett er en større del av utbyggingen konsentrert i form av varme senger. Videre er dagens byggeområder lagt utenfor villreinens arealbruk. Skianlegget på Norefjell er imidlertid lagt i sørenden av villreinområdet og er med på å frakte turister inn i fjellsonen med villreininteresser. Turisthytta på Høgevarde er et populært turmål.

Kommunens mål om 20 000 sengeplasser er slikt sett problematisk for villreininteressene og kan bli utfordrende i forhold til det allmenne friluftslivet.

Området som er lagt inn nord for Laksejuv mener vi må tas ut av planen. Byggeområdet kommer delvis i konflikt med villreinens arealbruk og grenser til kalvingsområdet. Så tett på et sårbart område vil det være vanskelig å kanalisere ferdselen. Videre grenser området til Laksejuv

naturreservat hvor det er nasjonale naturinteresser knyttet til gammel naturskog som omgir den dype bekkekløften i området. Her er det registrert et rikt arts mangfold og det er viktig at verneverdiene holdes i mest mulig urørt tilstand. Et hyttefelt tett på et slikt område kan bli utfordrende i forhold til verneinteressene. Per i dag er det ikke hytter i området og utbyggingen vil slik sett resultere i en satellittutbygging i et ellers urørt landskap. Selv om planene om utbygging ved Guslvikfjell/Høgevarde i Flå kommune vil endre på dette, mener vi at ytterligere utbygging her må unngås.

Krødsherad kommune har utarbeidet forslag til kommunedelplan for Norefjell og Fylkesmannen har fremmet innsigelse til byggeområdet ved Laksejuv i brev av 28. mai 2019.

Området ved Østensetran mener vi også må tas ut av planforslaget. Det kommer ikke i direkte konflikt med villrein, men er et helt nytt område som slår hull på et sammenhengende naturområde. Det er ikke i tråd med føringene i regional plan for samordnet areal og transportplanlegging og heller ikke i tråd med kommunens eget høringsforslag for kommunedelplan for Norefjell. En stor del av området består av myr og utgjør et sammenhengende naturområde uten tekniske inngrep.

Kommunen har utarbeidet forslag til kommunedelplan for Norefjell. Grønnstrukturen som er foreslått her mener vi må tas inn i regional plan. Det er problematisk at store deler av det statlige sikrede friluftsområdet er lagt ut som byggeområde i regional plan. Avviklingen av området er i prosess, men er ikke endelig avklart. Videre er det store områder mellom byggeområdene ved Bøseter til Norehammeren og Norefjellbyen. I lys av anbefalingen i konsekvensutredningen om at det ikke må åpnes for hyttebygging av betydning i den regionale planen for å ivareta villreininteressene, vil vi fraråde at hele dette området blir lagt ut. Dette også av hensyn til friluftsliv og naturopplevelser i nærområder til utbyggingsområdene.

Annet viktig naturmangfold

Hovedfokuset i den regionale planen knyttet til viktig naturmangfold er villrein. Planområdet dekker villreinområdet og det er først og fremst avklaring knyttet til videre arealdisponering av dette området som har fokus. Det er derfor bestilt en egen utredning hvor det nettopp er sett på den regionale planens konsekvenser for villreinen i området. Samme prosess/mal har blitt fulgt som planen for de nasjonale villreinområdene for Hardangervidda og Nordfjella.

Det betyr imidlertid ikke at annet viktig naturmangfold er underordnet, men at hensikten er å fastsette en overordnet plan for hele fjellområdet hvor hensynet til villrein skal ivaretas. Konsekvenser for naturmangfoldet må utredes videre på kommuneplannivå. Det betyr at områder som blir vedtatt som byggeområder i den regionale planen, kan bli møtt med innsigelse hvis det i utredningsarbeidet knyttet til det kommunale planarbeidet dokumenterer konflikt med naturmangfold av nasjonal eller viktig regional verdi. For villreininteressene derimot, vil disse interessene være avklart (med unntak for Nore og Uvdal kommune).

Når det er sagt så må det likevel gjøres en vurdering av de konkrete byggeområdene som foreslås i forhold til kjent informasjon. Vi viser til at ved offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet, skal naturmangfoldloven (nml) §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer, jf. nml § 7. Konkret betyr dette at det må framgå av beslutningen hvordan det enkelte prinsipp i §§ 8-12 er vurdert. Dette skal bidra til at virkninger for naturmangfoldet vurderes konkret og synliggjøres. Vi savner en vurdering av dette og ber om at de foreslåtte byggeområdene blir vurdert etter de miljørettslige prinsippene i §§ 8-12 i naturmangfoldloven før planen blir endelig vedtatt.

Allment friluftsliv

Et av målene med planen er å ivareta viktige friluftsjntresser. Det er blant annet problematisert i planbeskrivelsen at videre fortetting og utbygging i området kan gå utover attraksjonskraften som området har i dag. Det følger imidlertid ikke med noen utredning av konsekvensene for friluftslivet med den foreslåtte utbyggingen. Dette er uheldig og en svakhet ved planen.

Under arbeidet ble det bestilt en utredning hvor konsekvensene for verdiskapning og attraksjon knyttet til reiseliv, og spesielt fritidsboliger ved Norefjell, ble sett spesielt på. Fjellområdets attraksjonskraft og tåleevne ble blant annet vurdert. Denne rapporten ble imidlertid forkastet på grunn av en del feil og mangler. Men her ble det blant annet sett på viktigheten av å ivareta områder for friluftsliv.

Norefjell og Reinsjøfjell har nasjonale interesser knyttet til friluftsliv. Dette sammenfaller også med den kommunale kartleggingen som er gjennomført for området hvor store deler av området er verdisatt til svært viktig friluftsområde.

En stor del av området ved Norefjell inngår også i verneplan for vassdrag. Her heter det at betydningen området har for friluftslivet lå til grunn for vernet i 1973. Videre utgjør området et restfelt i et ellers sterkt vannkraftutbygget område.

Siden den gang er det bygd ut store områder med fritidsbebyggelse og de gjenværende områdene med natur- og friluftsområder blir derfor viktige å sikre for friluftslivet i området.

Kartframstilling

Vi har fått oversendt SOSI-fil av planforslaget og har fått lagt inn høringsforslaget i vår kartinnsynsløsning. På den måten blir det enklere å vurdere forslaget opp mot ulike miljødata for området. På den måten har vi også fått sammenlignet den foreslåtte utbyggingssonen med vedtatt arealbruk i gjeldende kommuneplaner.

En regional plan skal være grovmasket. I arbeidet med planen var det enighet om at der hvor det var flere byggeområder som lå tett på hverandre, så kunne den regionale planen ringe inn disse områdene. Dette er vi enig i. Vi ser imidlertid at flere av byggeområdene er utvidet betydelig arealmessig, blant annet i retning av fjellsonen helt opp til 1000 moh. Vi viser til utvidelsene ved Gulsviksetran og Reinsjøfjell Øvre i Flå kommune og en rekke områder i Sigdal, blant annet området opp mot Bergshammaren, Slokovatnet, Haglebu, og Sandvasseter m.m.

Vi legger til grunn at dette ikke har vært tilsiktet og det er vanskelig å oppdage uten tilgang til SOSI-fil. Det er likevel viktig at disse utvidelsene blir tatt ut av planen. Utvidelsene er ikke omhandlet i planforslaget og skal utredes i tråd med lovens krav. I planbeskrivelsen er det vist et enkelt plankart som viser de nye utbyggingssonene. Dette kartet gir ikke et riktig bilde av alle utvidelsene som det legges opp til i planforslaget.

Konklusjon

I stortingsmeldingen om naturmangfold (Natur for livet) går det frem at arealendringer er den største negative påvirkningen på natur i Norge i dag. Dette er også trukket frem i de nye *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023, vedtatt ved kongelig resolusjon 14. mai 2019*. Dette samsvarer med rapporten fra naturpanelet (IPBES) om verdens naturtilstand som ble

lagt frem 6. mai 2019. Her går det frem at en av de viktigste truslene mot biologisk mangfold er at vi bygger ned arealene hvor artene lever. Som følge av nedbyggingen akselererer tapet av naturmangfold. Tapet av natur vurderes nå som en like stor trussel som klimaendringene. Vi mener dette er et alvorlig og viktig bakteppe når forslag til nye byggeområder i den regionale planen skal vurderes.

Vi viser også til rundskriv T-2/16 Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis, datert 9. januar 2017. Her går det frem at innsigelse i utgangspunktet skal brukes der kommunen legger ut arealer til en bruk som er i strid med nasjonale og viktige regionale interesser på miljøområdet. Villreinens funksjonsområder er blant annet trukket frem som en nasjonal interesse hvor det skal vurderes innsigelse når arealbruk kommer i konflikt.

I konsekvensutredningen om villreinen anbefales det at det ikke åpnes opp for mer hytteutbygging av betydning i området. Det volum av hytteutbygging og reiseliv som forslaget legger opp til er vurdert til å overskride bæreevnen for villreinstammen og vil slik vi vurderer saken helt klart bryte med målet i planen om å ivareta villreininteressene i området.

Videre legger vi til grunn at alle kommunene har vedtatt planer som sikrer utbygging i lang tid fremover. Vi viser til planene ved Turufjell i Flå kommune (2000 nye enheter) og videre utbygging ved Gulsvikfjell som er anslått til 1530 ferdig regulerte tomter. Kommunedelplan for Norefjell i Krødsherad som er i prosess, er det mål om å nå 20 000 sengeplasser. I Sigdal kommune er det i vedtatte planer lagt til rette for 1200 nye tomter pluss mulighet for 1000 nye i kommuneplanens utbyggingsområder. Det er ikke gjort rede for behovet for ytterligere utbyggingsområder i planforslaget og vår vurdering er at det vil være vanskelig å begrunne et slikt behov når vedtatte planer legger til rette for mer en enn dobling av antallet hytter innenfor planområdet.

Fylkesmannen har etter dette følgende vesentlige innvendinger til planforslaget:

- Retningslinjen som åpner for utvidelse av alpinanlegget, alternativ 2 og 3.
- Åpning for tilbygg og ombygging av hytter i fjellsonen.
- Nytt byggeområde ved Kollen i Flå kommune.
- Nytt byggeområde ved Vollsætran i Flå kommune.
- Nytt byggeområde ved Laksejuv i Krødsherad kommune.
- Nytt byggeområde ved Østensetran i Krødsherad kommune.
- Sammenhengende byggeområde fra kommunegrensa ved Bøseter til Norehammeren og Norefjellbyen i Krødsherad.
- Nytt byggeområde fra Djupsjøen ved kommunegrensa til Gamlesetra i Sigdal kommune.
- Nytt byggeområde fra Istjenn-Tempelseter til Gamlesetra i Sigdal kommune.
- Kartfremstillingen er for grovmasket. Dette har resultert i en rekke utvidelser av byggeområdene. Disse utvidelsene må tas ut av planen.

Vi har følgende faglige anbefalinger:

- Byggeområde ved Trytetjern i Flå kommune bør tas ut av planen.
- To byggeområder ved Sandvassetra i Sigdal kommune bør tas ut av planen.
- Trekkområdet ved Stornestet bør vises i planen.
- Området ved Økterene i Nore og Uvdal kommune bør inngå i fjellsonen.

- Det bør kun legges opp til forsiktig utvidelser av turisthyttene.
- Formålsparagraf bør også vise til annet viktig naturmangfold.
- Tredje kulepunkt i § 2.4 bør suppleres med *ansvarsarter* og *arter med nasjonal forvaltningsinteresse*. Norsk Rødliste ble revidert i 2018. Dette bør rettes opp.

Vi imøteser videre dialog i arbeidet med regional plan for Norefjell og Reinsjøfjell.

Med hilsen

Gunhild Dalaker Tuseth (e.f.)
Avdelingsdirektør

Eli Kristin Nordsiden
Seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Statens vegvesen region sør
Norges vassdrags- og energidirektorat
Miljødirektoratet
Brattefjell-Vindeggen, Blefjell og Norefjell-
Reinsjøfjell

PB 723 Stoa	4808	ARENDAL
PB 5091 Majorstuen	0301	OSLO
PB 5672 Torgarden	7485	TRONDHEIM
Sentrum 16	3630	RØDBERG